Ціна 50 коп.

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО

Рік І. Київ, неділя, 9 листопада 1941 р. Ч. 53

НАРІД ЧИ ЧЕРНЬ?

При першому погляді на дійсність це питання не дає нам спокою. Воно врізається в нашу свідомість, воно переслідує нас вдома, на вулиці, в установі, на базарі, у трамваї... На кожному кроці наших прагічних буднів у першу чергу бачимо чорним по білому писане: Хто ми? Нарід чи чернь? Нація чи маса?.. Організована, свідома, виправлена збірна одиниця, чи юрба без'язиких і безликих постатей? І дати на це одразу, без вагань виразну відповідь ми тоді вагаємось.

Чому? Бо ми не переконані внутрішньо, що весь той людський матеріал, який заповняє будинки і вулиці наших міст, вповні і незастережно заслуговує на назву нарід. Бачимо явища, бачимо обличчя, чуємо мову, оцінюємо вчинки і з потрясаючим душу жалем стверджуємо, що величезна маса живих людиноподібних істот 1941 року по народженні Христа не розуміє і не усвідомлює в собі двох дуже важливих і основних первнів (елементів): людську гідність і національну свідомість. Що це таке — людська гідність? Чи це щось подібне на мішок картоплі, чи на порвані чоботи? Не всім ясно. Що таке — національна свідомість і для чого її можна практично вжити? Також не кожному вміщується в голові.

При певних обставинах нам було б це абсолютно байдуже. Це явище не нове. Воно вже з прадавна існує на нашій планеті. Є людські громади, які живуть спокійвіку своїм первісним життям. Є суспільність, що складається з раси кулі, ілотів, чи чорношкірих рабів. І нам, європейцям, це явище свідчить лише про те, що ні на одну хвилину ми не бажали б опинитися в стані тих виставлених на поталу випадковості людських істот. Наша європейська психологічна конституція заборонила нам почувати себе вдоволеними при всіх обставинах. Наша душа приготовлена для сприйняття більше таких суспільних форм, у яких може вільно діяти і розвиватися наша людська гідність.

Почувати себе людиною, почувати себе тим, як ще колись казали, першим творінням Найбільшого Творця, почувати себе свідомим у всіх своїх вчинках та поступованнях — ось основна заповідь людини-европейця. Зламати цю заповідь — значить зламати самих себе, це значить втратити основний стрижень буття, це значить перекреслити своє моральне обличчя.

Большевизм багато говорив про свідомість. Але його свідомість зводилась не до людської свідомості, а, як тоді говорилося, до свідомості класової, чи соціальної. А це є далеко не те саме. Основою життя є не клас, а людина. Той чи інший поділ людей не повинен заміняти основного. Не важно, до якого класу належить порядна творча свідома людина. Важно, щоб вона такою була. Бо коли привілейований той чи інший клас складається з юрби бандитів, чи людського шумовиння, то будь він тричі пролетарський, чи буржуазний — він сам по собі не має найменшої вартості. Не в пролетаріаті і не в буржуазії справа. А в людині, і тільки в людині.

Подібне явище помічаємо щодо національної свідомості. Багатьом ця справа видається туманною. Що за національна свідомість? Чи це, скажемо, те саме, що мішок картоплі? Їсти того не можна, і діди наші цілком вільно жили, бувши національними тумапами, то чому ж не можемо лишитись і ми такими? Не торкати національної свідомості, не відшліфовувати себе, бути національною протоплазмою — ось ідеал національно несвідомого осібняка.

Поганий, фальшивий, шкідливий, розрахований на самознищення, ідеал. Хто цього не розуміє, той насамперед засуджує себе на небуття. Національна свідомість — це перша передумова широкої свідомої і творчої чинності взагалі. Без цієї передумови немислима ніяка велика творчість. Денаціоналізація — це те саме, що коли б хтось порядну, з моральними основами жінку, силою зводив до ролі повії. Денаціоналізована людина не може бути сильною, не може мати міцного морального хребта, не може бути повним характером.

І найбільшим нещастям українського народу було те, що ціла його історія — перманентне намагання когось зробити з нас не те, чим призначила нас природа. Втручалися до нашої рідної мови. Втручалися до нашого побуту. Втручалися до нашого господарства. Всяка влада, яка тільки не була на нашій землі, — російська, чи польська, нічим іншим не займалася, а лише доводила нам, що ми — не ми, а щось інше. Це було постійне ламання нас, нищення нас. І то ніде інде, лише у наших містах, наших селах, наших школах, наших родинах. Нам залазили в саму душу, плювали там на все, що є для нас святого, не давали змоги боронитися. Останні роки панування большевизму особливо яскраво довели нам, що значить таке втручання. Навіть ті чи інші літери казали нам вимовляти так, як хочуть вони. Диктували нам наше відношення до чужого, до того, що нам вороже.

Наслідки з усього цього на сьогодні такі, що величезна частина нашого, особливо міського, населення з національного погляду уявляє собою ніщо інше, як юрбу, що не належить ні до якого народу, що не має нічого святого, що не говорить ні одною мовою. Це не є нарід. Це — чернь, це — безлика, без'язика юрба. Особливо це стосується до нашої молоді, яка з національного погляду — саме велике порожнє місце. Соромно, боляче і огидно бачити таке явище на европейському суходолі, на берегах Дніпра, на вулицях Києва 1941 року!

Це боляче ранить наше людське самолюбство. Це принижує нас в очах свідомих чужинців. Це, нарешті, відбирає у нас безліч творчої активності й енергії. Це явище — перше і основне зло, яке треба вирвати і вирвати з коренем! Тому — не все одно, хто як говорить, яким богам молиться, які книжки читає. Не все одно, якими іменами названі вулиці наших міст, не все одно, чи домінуючим є для нас Шевченко, чи Пушкін. Не все одно, як це часто доводиться чути, кого ми вчимо у школі, не все одно, яке наше відношення до російської літератури. Ні! Це не все одно... А коли — все одно, то це значить, що все одно для нас, хто є ми самі! Це значить, що ми не нарід, не якась спільна історична збірна сила, а невиразна юрба, сіра маса, вічно принижена без всяких ідеалів чернь.

Нарід чи чернь?

Улас САМЧУК

ПРОСУВАННЯ В КРИМУ ТРИВАЄ

ПРОРИВ НА ЦЕНТРАЛЬНОМУ ВІДТИНКУ СХІДНЬОГО ФРОНТУ

(312) Головна квартира Фюрера, 7 листопада

Верховне Командування Збройних Сил повідомляє:

В Криму німецькі та румунські війська, не зважаючи на позбавлену шляхів гірську місцевість, успішно продовжували переслідування ворога, вперто перемагаючи опір його ар'єргардів.

Штурмові літаки зруйнували ворожі позиції в укріпленому районі Севастополя і примусили замовчати кілька батарей.

У Донецькому басейні німецькі та італійські з'єднання з боєм просувалися вперед.

На середньому відтинку Східного фронту піхотні дивізії прорвали міцно укріплені позиції ворога і захопили багато полонених і гармат.

Проти Петергофа батареї війська затопили вороже вантажне судно. Вдень на Ленінград було скинуто бомби великого і найбільшого калібру.

У боротьбі проти Великобританії повітряні збройні сили минулої ночі бомбардували порти на східньому та південно-західньому узбережжі Англії. Влучання бомб у постачальні підприємства викликало великі пожежі.

В районі Ламанша і біля берегів Голландії збито 10 англійських літаків, і проти норвезьких берегів ще один.

В Північній Африці німецькі бомбардувальники успішно атакували британський табір та укріплення в Тобруку.

В ніч на 7 листопада ворог безуспішно намагався невеликим числом бомбардувальників атакувати деякі пункти Північної Німеччини.

МОСКОВСЬКІ РОЗМОВИ

(Оповідання англійського кореспондента)

Вернон Бартлетт, співробітник однієї консервативної газети в Англії, почесний член клубу в Лондоні, письменник за фахом і своєрідний публіцистичний посол в Кремлі з часу виникнення німецько-совєтської війни, після відвідин Москви розповідав у одному з готелів Вязьми про свої враження таке.

Коли він вперше з Вязьми потрапив до Москви, то дружнього ставлення там не знайшов. Все, що принесла з собою ця війна, мало бути добрим, але помітно, що настрій по відношенню до Англії був поганий. Знову виникла традиційна недовіра до англосаксів.

В той час, як Вернон Бартлетт був у Москві, там давно чекали на прибуття англійсько-американської місії. Коли місія, нарешті, приїхала, і лорд Бівербрук вийшов з літака, пілотованого американцями, гнівний настрій москвичів почав зникати. Тут не пропустили жодної люб'язності. Тут співали «Інтернаціонал» з англійським гімном і іншими піснями. Взагалі тут робилося те, чого в Лондоні ніколи не було. Маяли всі три прапори там, де вони взагалі ніколи не висіли. Готель було привітно прибрано. Підлога була вкрита товстими східніми килимами і в кожній кімнаті стояли квіти.

Настав бенкет. Чужинці поїхали в Кремль. Вони піднімалися вгору безконечними сходами, які були вкриті червоним сукном і вели до внутрішніх палат. Тут виявилася розкішна гостинність сходу, в якій «система і часи нічого не змінили». Вони ввійшли у великі передпокої, один або два, в просторі величезні зали. Їх повели далі, і нарешті на задньому плані в далині показалися три маленьких чоловіки.

Зліва був Мікоян, з головою, вкритою чорною чупринею, справа Ворошилов і між ними «людина, яка не носить ніякої відомої уніформи», невелика, але міцної будови.

Вона йшла легко і з повагою. Ця людина була цілком відмінна від слави про неї.

Від стелі звисали завіси з білого шовку. На зелених колонах була монограма Катерини Великої.

Сіли до столу. Столи були обтягнені. Всі сиділи по один бік і дивилися людям сходу в обличчя. 3—4 рази піднімали тост за Англію і Америку, декілька тостів виніс сам Сталін. Його очі весело блищали. А надворі гриміли гармати проти ескадрильї літаків, які ворог посилав цієї ночі.

Пізніше пішли в кіно, що було в глибині палацу. На другий день кореспондент Бартлетт і лорд Бівербрук поїхали додому, і кожен розповідав про бачене і чуте.

Бартлетт каже, що після цього він говорив до російського робітництва, закликаючи його допомагати кольоровим товаришам сходу. Він розповідав дурні речі, які готові сприйняти або натхненні, або дуже розпачливі люди. Він говорив, що жовтнева пайка допомоги для совєтів з боку Англії і Америки вже готова.

Чи ця зброя потрапить в Москву з запізненням, чи її там ніколи не буде, він цього не знає. Зате він прекрасно знає, що зброя залишиться в Англії, вдома.

Через 48 годин після цього англійський кореспондент вилетів з Москви...

Англійська громадська думка збуджена невдачами на сході

Промова Ідена в Манчестері, що містила натяк на британський фронт на центральному сході, дала привід англійській пропаганді говорити про уявні успіхи британських дій у просторі між Кавказом і Суецьким каналом. Ця пропаганда, що в першу чергу має на меті заспокоїти популярну вимогу англійського наступу на заході і приховати справжні можливості допомоги Совєтам, живиться тепер непевними чутками. З'явилося повідомлення, що генерал Уейвелл вів переговори в Тіфлісі з командувачем большевицької кавказької армії. Зміст цього повідомлення не був ні підтверджений, ні спростований Лондоном. Безперечно, англійці намагаються вдавати, що їх становище на центральному сході дуже міцне.

Лондонський кореспондент однієї шведської газети пише, що в Англії, як і під час світової війни, існує дві стратегічні школи: одна з них вважає, що лише наступ на заході може прокласти шлях до перемоги, друга ж додержується думки, що цього можна досягти лише наступом на сході. Під час світової війни обидві школи дійшли компромісу, який невдало закінчився кампанією в Галліполі. Тепер навряд чи знайдеться військовий спеціаліст, що буде обстоювати наступ на заході.

Проте, як далі повідомляє шведська газета, всі натяки на можливість англійських операцій на центральному сході не змогла припинити критики уряду. Ця критика переважно спрямована тепер проти організації военної промисловості та проти хибного використання робочої сили.

Ліберальний депутат Клемент Девіс, у зв'язку з вказівкою на нібито недостатнє озброєння британського експедиційного корпусу у Франції, заявив: «Коли б особи, відповідальні за все, що сталося, вже померли, то можна було б сказати, що з цим розділом історії покінчено. Але ці особи ще й досі займають високі пости. Сера Кінглі Вуда, який запевняв, що кількість літаків союзників дорівнює повітряним збройним силам держав осі, призначено на державного скарбника. Він знову член военного кабінету. Сер Самюель Хор, який свого часу відповідав за міністерство повітряних шляхів, — тепер посол в Еспанії. Лорд Сімон, лорд-канцлер, також член военного кабінету. Отже, двоє з цих осіб займають високі пости, що мають важливе значення для війни. Нарід вимагає, щоб було проведено обслідування роботи цих осіб. Якщо при цьому б виявилося, що вони працювали несумлінно, їх треба притягти до відповідальності. Треба очистити уряд від таких людей. Наша країна в небезпеці. Нікого не можна щадити».

Лейбористський депутат Шінуел підхопив думку, висловлену у відомій статті «Таймс», яка вимагає зміни уряду, тобто Черчіллю наполегливо пропонують усунути кількох членів теперішнього кабінету і на їх місце залучити деякі сили з лівого крила.

(«Фельєшер Беобахтер»).

ВІД АНДРІЯ БОГОЛЮБСЬКОГО ДО ЧЕРВОНОЇ МОСКВИ

До середини XII століття Київ був центром не тільки української держави, а й усієї Східньої Европи, був столицею, національним і культурним центром могутньої української держави — Київської Русі.

Національна ж великоросійська держава, центр якої лежав між річками Окою і Волгою, в Ростово-Суздальській землі, почала формуватись тільки в першій половині XII століття.

Першим великоросійським князем був Юрій Долгорукий. Він хоч і багато сприяв посиленню і залюдненню суздальської землі, однак не вважав її центром, саме на Київ дивився як на великокнязівське місто, на центр своєї держави. Кілька разів Юрій Долгорукий вів боротьбу за київський стіл, та стати великим князем йому все не вдавалось. Тільки в 1154 році, після смерті київського князя Ізяслава Мстиславовича він захопив Київ.

Сівши на великокнязівський стіл, він звідси правив своїми землями. Та не міцно почував себе Долгорукий в Києві, бо тоді в Україні точилися безкінечні усобиці та міжкнязівські чвари. Щоб мати досить сил і тримати підлеглих князів у покорі, Юрій посадив коло себе свого сина Андрія. Але Андрій «не схотів жити в Україні, ненавидячи її вільнолюбиве населення, і переселився на північ» (проф. Дорошенко). Без батькового дозволу Андрій, прозваний Боголюбським, залишив свою волость у Вишгороді і поїхав у російські землі, де й став княжити у Володимирі на Клязьмі.

Коли Боголюбський залишав Вишгород, він захопив з собою «ікону Богородиці, яку привезли разом з Пирогощею із Царгорода на одному кораблі, окував її більше ніж 30 гривнями золота, не рахуючи срібла, дорогоцінним камінням і великими перлами прикрасив її і поставив у своїй церкві Богородиці у Володимирі» (Київський літопис).

Не випадково Боголюбський захопив з собою цю святу ікону, він мав далекосяжну мету, що цілком з'ясувалося з його подальших дій.

В Суздальській землі Боголюбський наполегливо працює над зміцненням своєї держави, проявляючи себе, як владолюбний деспот, що прагне стати «самодержцем всея Русі» (Шмельов). Всі дослідники вважають його натурою деспотичною, жорстокою, але енергійною та впертою. Можна цілком певно сказати, що Андрій Боголюбський був не тільки історичним попередником московських царів, але й духовним, бо в його діяльності і способі управління державою є багато спільного з Іваном Грозним, Петром I і іншими російськими царями.

В 1157 році помер Юрій Долгорукий, і знову почалася боротьба між князями за київський стіл. В цю боротьбу втрутився і Андрій Боголюбський, маючи на меті скористатися нагодою, щоб підірвати центр України, знесилити її. Об'єднавши навколо себе багато російських князів і частину ворожих київському князю Мстиславу II Ізяславовичу українських, він почав боротьбу з Україною. Ця боротьба уже не була звичайною князівською міжусобицею, а чимсь більшим і принциповішим. Таку думку висловлює і історик Єфименко, яка вважає, що саме в цій боротьбі «південь, Київська Русь вперше зіткнулася з недавно виниклою, але яка сильно розвинулась північчю, Суздальською Руссю». Цілком справедливо оцінює цю боротьбу професор Дорошенко. Ось що він пише: «По смерті Ізяслава II почалася боротьба за Київ між кількома претендентами. В цій боротьбі вже яскраво виступив національний антагонізм між українцями і великоросами». Андрій Боголюбський, що мав в основному великоросійські полки, в 1169 році напав на Київ. Мешканці Києва і їх князь стійко і героїчно захищали своє місто, бо, бувши національно свідомі, вони розуміли, за що йде боротьба і чиї інтереси вони захищають. Про це свідчить і ставлення Андрія Боголюбського до Києва і киян.

До того ще не було серед князів практики масового винищування мешканців захопленого міста, не було й цілковитої руйнації міст, за які велася боротьба. Боротьба бо велася тільки між дружиною і князями того чи іншого міста, а населення в основному було нейтральне, йшлося тільки про заміну одного князя на іншого. Андрій же по-іншому поставився до населення Києва. Він вважав його національно чужим, ворожим собі і тому масово нищив. Те ж і з самим Києвом. Як ми вже говорили, до того не було практики руйнації міста, за яке йшла боротьба. Андрій же заподіяв страшні руїни Києву, хотів знищити центр ворожої йому держави.

Про захоплення Києва і розправу з киянами збереглася повна картина в Київському літописі. Ось що там сказано: «Узятий Київ місяця марта 8 день на другій неділі посту в середу і грабували на протязі двох днів усе місто, Подолье і Гору, манастирі святої Софії, Десятинну Богородицю, і нікому не було пощади: церкви горіли, християн убивали, других в'язали, жінок вели в полон, насильницьки відриваючи їх від чоловіків, діти плакали, дивлячись на своїх матерів, захопили багато добра, в церквах пограбували ікони, ризи і книги і всі дзвони винесли... були захоплені всі святині; погаными був підпалений Печерський манастир, але Бог зберіг його від такого лиха. В Києві у всіх людей стояв стогін, горе і печаль безутішні і сльози невпинні» (Київський літопис). Чи може так ставитись до населення, так руйнувати місто князь, який збирається ним правити, залучивши його до своєї держави? Немає ніякого сумніву, що ні.

Андрієм Боголюбським, як національно свідомим великоросійським князем, в його ставленні до Києва і українського населення керують великоросійські національні інтереси. Без усякого жалю зруйнувавши і пограбувавши місто, Андрій ще й принизив його, позбавивши, хоч невдало, великокнязівського значення. Він лишив у Києві своїм намісником Гліба, сам же знову повернувся до Володимира, в Суздальську землю. Мета цього цілком ясна: перенести центр всіх східньослов'янських князівств у Великоросію. Однак, кількома роками пізніше безсила і несконсолідована великоросійська держава втратила зверхність. Київський князь Мстислав Хоробрий погромив під Вишгородом військо Андрія Боголюбського і цим самим звільнився від залежності. Але Андрій Боголюбський діяв проти України і Києва, як її центра, не тільки силою зброї, а й іншими засобами. Так, він намагався вийти з церковної залежності Києва. З цією метою він добивався в константинопольського патріарха окремої митрополії для Суздальської землі, пускаючи в хід і брехню, і інтригу, і обіцянки. Та тільки марно. Кандидат Андрія Боголюбського на митрополита Федоровець за розкол був оголошений єретиком і підданий загальному презирству та церковному суду.

Таким чином, ні перевезення ікони Богородиці, ні безжалісне руйнування Києва, ні церковні чвари, які сіяв Боголюбський, не пішли йому на користь. Київ лишився незалежним від Великоросії і ще довго був культурним, релігійним і навіть політичним центром, хоч і втратив своє значення як великокнязівське місто. Андрій же Боголюбський безславно кінчив свій політичний шлях. 1174 року він був убитий своїми ж близькими підручними боярами, які ненавиділи його за владолюбний, деспотичний і жорстокий характер.

Отже, ще за стародавніх часів, ще на світанку історії обох народів почалася запекла боротьба між двома народами, і Великоросія виступає в ній як агресор. І тепер, коли ми дивимося на зруйноване серце Києва — Хрещатик, в нас постає спогад про руїни, заподіяні Боголюбським в XII столітті. Безперервний ланцюг, початок якого йде від Боголюбського, тягнеться аж до червоної Москви.

ЯКОВЕНКО.

КОНСТИТУЦІЯ — Ст. 8.

«Земля, яку займають колгоспи, закріплюється за ними в безплатне і безстрокове користування, тобто навічно».

Розтули свого рота, я тобі втулю в нього тульку.

РУСИФІКАЦІЯ

Коли входили ми до Львова — столиці «квітучої Західньої України», очі наші зустріли нові вивіски й написи, «Сосісочна», «Закусочна», «Півна» — аж змушували зупинятись. Далі пішли такі прекрасні речі, як «Укрпіщепром», «Укрглавмороженое», «Індпошив одежди» і т. д. І тоді нам пригадалось, що скрізь по дорозі ми бачили такі «українські» написи, як «Берегісь поезда». Після того нас вже не дивував ані «Гастроном», ані навіть «перманентзавивка», хоч спочатку аж вити хотілося.

Це ось і були видимі ознаки невидимої благодаті, якій ім'я було: геніальна національна політика тов. Сталіна, а іншими словами — русифікація.

Русифікація в Совєтах велась дуже продумано й систематично, але все було дуже добре зважене й правно узасаднене, бо взагалі большевики вміли добре узасаднювати, а ще ліпше переконувати. Приглянемося до цієї справи докладніше.

В Совєтському Союзі в національному і спеціально мовному відношенні панує абсолютна «свобода» і «рівноправність». Всі народи і всі мови мають однакові права, як союзні республіки мають право виступити з Союзу. Мало того — мови поодиноких народів на терені їх союзних чи автономних республік навіть протеговані, навіть примусово їх муситься знати. Але помимо цього русифікація не легенда, а факт. І то факт, проти якого ніхто й не думає протестувати, бо факт це законний. От що.

Чому на території УССР пишеться «Берегісь поезда», а не по-українському? Цілком просто і законно. Тов. Випинський у своїй брошурі «Державний устрій СССР» стверджує, що «народні комісаріати СССР поділяються на загальносоюзні і союзно-республіканські». Зі статті 77 конституції довідуємося, що «до перших належать народні комісаріати, що не мають у союзних республіках однойменних народніх комісаріатів. Це комісаріати: оборони, закордонних справ, зовнішньої торгівлі, шляхів, зв'язку, водного транспорту, важкої промисловості, оборонної промисловості, машинобудування, військово-морського флоту, заготівель». І ось, як каже стаття 75: «Ці наркомати керують дорученою їм галуззю державного управління на всій території СССР або безпосередньо, або через призначувані ними органи». Ось і все ясно. Народній комісаріат шляхів — це всесоюзний комісаріат, він міститься в Москві, а тому пише все московською мовою. Так само комісаріат оборони, тобто військових справ. І тому хай спробує хтось з громадян «незалежної» Совєтської України у війську не розуміти російської мови!

Російську мову в Совєтському Союзі мусять знати і любити всі, бо російська мова — це «мова батьківщини світової революції», а зрештою вистарчає вже тільки те одне, що — як каже Маяковський — мовою цією розмовляв Ленін.

Але русифікація полягала не в тому, що вчили російської мови, бо жодна денаціоналізація полягає не в цьому. Наука мови не дає змоги пролазити в душу. Для пролізання в глибину душі використовується не мову, а культуру. Багато в Совєтах говорилось про розвиток і ріст національних культур. Але тут же заявлялось, що культури ці мають бути національні тільки формою, а змістом соціалістичні. Але і з формою справа не стояла просто. Всі організації й акції культурного характеру постали в Совєтах на принципі не національному, а територіальному. Знаємо, що не було Спілки українських письменників, лише спілка радянських письменників України, що існувала як секція всесоюзної з центром в Москві. Навіть не було української комуністичної партії, лише КП(б)У. Це значить — сюди входять люди, що з тих чи інших причин опинились в Україні, як ось всякі Бой-Желенські, Василевські й інші Міхельсони. Очевидно, чужинці навіть форми національної не творять, а мовою послуговуються російською.

Глянемо ще на цифри.

В Україні 1918 р. вийшло українських книжок 1084, російських — 386, а вже 1922 р. українських 186, а російських — 491. 1919 р. часописів українських вийшло 237 назв, російських — 221, а 1922 р. українських—53, російських — 168. Пропорція виразна і тенденція недвозначна.

Але хтось скаже, що рік 1922 — це ще рік воєнного комунізму, що тоді ще не була провадження мудра сталінська національна політика, що тоді ще велась русифікація і не почалась так звана українізація України.

В Україні полишались самі недобитки, а українська інтелігенція кинулась вся у працю на культурному полі. І, як каже той же дослідник совєтської культурної політики, «так незабаром сталося, що російську культуру в Україні творили епігони, тоді як українську — натхнені міжнаціональною боротьбою, розбуджені передовики». Але, не зважаючи на якісну перевагу, не зважаючи на офіційну українізацію, в 1927 році українські видання становлять лише 7% совєтських видань, тоді як українців в Совєтах було 20%.

«Тільки 1932 р., — пише С. Пі-

Літературно-мистецький КАЛЕНДАР

Г. С. СКОВОРОДА (1722—1794)

9 листопада минає 147 років з дня смерті першого українського народнього філософа та письменника Григорія Савича Сковороди.

Народився Сковорода 1722 року в бідній козацькій сім'ї, у с. Чернухи, на Лубенщині. В цьому ж селі він закінчив школу і 1738 року вступив у Київську Академію. Проте, закінчити її так і не вдалося: 1742 року він був змушений виїхати до Петербурга, як співак придворної хорової капели цариці Єлисавети. Російські самодержавні порядки, атмосфера підлабузництва та плазування перед вищими, характерна для Московщини всіх періодів її історії, дуже не сподобалися двадцятирічному юнакові з щирою та привітливою душею. Він починає думати про втечу з Петербурга, марить про широкі простори рідної України і нарешті 1744 року з великою радістю вертається знову в Київ, в Академію.

Здобувши в Академії широку освіту і, між іншим, опанувавши там багато чужоземних мов, Сковорода починає з 1750 р. викладати поетику, спочатку в Переяславському колегіумі, а згодом — у Харківському.

Але не задовольняючись старими нормами і правилами, він опрацьовує власні підручники, при чім вносить у виклад багато нового та свіжого. Навколо цих праць виникли великі суперечки, дехто з впливових місцевих кіл був дуже незадоволений нововведеннями Сковороди, і тому йому довелося піти у відставку.

Отже, з 1769 року Сковорода розпочинає своє мандрівне життя. Переходячи з села в село, з маєтку в маєток, як домашній учитель, він у полі, на пасіці, в лісі пише свої основні філософські твори. Його авторитет так зростає, що населення вважає за особливе благословіння Боже тому будинкові, в якому поселявся Сковорода хоч на декілька днів.

Григорій Савич Сковорода був надзвичайно обдарованою людиною. Він виступав і як автор філософо-богословських праць, і як теоретик поетики, як музикант-композитор, і як поет.

Погляди на всесвіт і його будову досить лаконічно і яскраво він схарактеризував так:

«Весь світ складається з двох натур, одна видима, а друга невидима. Видима натура, або Бог, всю твар пронизує і вміщає, всюди завжди був, есть і буде...» (Сковорода, т. I, 1912 р.).

Сковорода також учив людей пізнати самих себе, доводив, що кожна людина повинна наслідувати та розкривати всі свої здібності і не братися до того, до чого не здатна. Звідси й випливало його положення про щастя і про користь суспільству.

Велику також увагу приділяв Сковорода і вихованню молоді («Начальная дверь к христіанскому добронравію...» і інші), намагаючись прищепити їй чесність, правдивість, гуманне ставлення та повагу до старших.

Як письменник, Сковорода відомий, як байкар та автор ліричних поезій. У байках він висміював негативні сторони людського характеру. Так, наприклад, в образі шершня він показував людину, яка живе за рахунок крадіжки чужого, а в протилежному, позитивному образі показував чесну, працьовиту людину: «бджола є герб мудрої людини, яка в спорідненні праці трудиться» (Сковорода, т. I, видання 1894 р., байка № 27). Взагалі, для байок Сковороди властиве протиставлення світла й темноти, добра і зла.

Вірші й пісні Г. С. Сковороди користувались великим успіхом у народі і часто виконувалися кобзарями (тут слід відзначити знамениту пісню «Всякому городу нрав і права», пізніше використану в опері «Наталка Полтавка»).

Шевченко також захоплювався Сковородою, читаючи й перечитуючи та переписуючи його твори:

... і зроблю
маленьку книжечку. Хрестами
і візерунками з квітками
кругом листочки обведу
та й списую Сковороду...

Творчість та погляди Сковороди, сповнені великого гуманізму та любові до рідного краю, мали великий вплив на всю подальшу українську літературу.

«Цей глибокий гуманізм, якого першим глашатаєм був Сковорода, становиться основою всіх кращих творів української літератури XIX ст.» (Ів. Франко).

У ПРИМІСЬКОМУ СЕЛІ

Снігурівка майже зливається з Фастовом. Але це окреме село. Колись воно було гарне, добре упорядковане. В цьому чималому селі польового грунту є лише понад 250 гектарів. Однак, таке малоземелля не турбувало селян. Сусідство з Фастовом, близькість до Києва та інших міст визначало певне господарське обличчя Снігурівки. Тут було розвинене переважно городництво, яке приносило чималі прибутки господарям і забезпечувало їм добре життя.

Під час колективізації снігурівську землю злили в одне поле і змінили напрямок господарювання на ній. Вирощування хлібних культур звільнило від праці коло землі багато рук, примусило людей шукати заробітків на підприємствах. Важко стало жити селянам, зменшився потік городини в Фастів, Київ. Згодом сталінський статут відібрав у робітників і службовців ще й присадибну землю, і Снігурівка майже перестала вирощувати городні культури. З жалем згадували колишні селяни своє минуле життя, проклинали колективізацію.

Коли землі Фастівського району стали вільними від большевицьких наїзників, селяни Снігурівки запитали представників нової влади, чи можна їм буде знову повернутися до улюбленого городництва. Їм відповіли схвально. Але покищо треба дати лад незібраному ще врожаєві. Селяни поспішили до роботи.

У Снігурівку в останні дні свого володарювання районові заправили заходили по кілька разів на день. Вони поламали і попсували все в колгоспному господарстві, не лишили цілими навіть плуга, культиватора, зруйнували майстерні і обладнання. Але як тільки у селян спали з рук кайдани, вони зразу ж взялися відновлювати зруйноване. Стала працювати кузня, стельмашня, ремонтували знаряддя, потрібне для жнив. Розгорнулися роботи в полі.

Швидко упорали збіжжя, посіяли озимину, виконали завдання по здачі хліба. Потім взялися готувати господарство до майбутніх робіт. Весною на снігурівських землях треба буде садити городину. Тож потрібно зробити парники, дістати насіння городніх культур, підготувати грунт. Цими завданнями і займається сільська управа, селяни, які знову стали господарями. Маючи добрий досвід у городництві, селяни говорять, що вже наступного літа Снігурівка зможе дати місту городини в десятки разів більше, ніж вона давала при колгоспах.

Андрій ЧЕРЕМОШ.

ДОБРОДІЙ МАРТИНОВ

Сьогодні несподівано зустрів Мартинова. Мені зовсім не хотілось цієї зустрічі, бо ще живі були згадки про ті неприємності, що їх терпів я й мої друзі-студенти від нього як голови профкому нашого інституту. Мартинов підійшов до мене з привітним обличчям, наче це не він ще так недавно посилав мене копати окопи для «захисту Києва»; не він домагався мого вступу до ополченців-партизанів і вимагав, щоб ми, студенти, разом з відступаючою армією Советів залишили Київ.

— Іду оце я з поліції, — сказав він мені, хоч я у нього нічого й не питав. — Подавав там заяву, щоб виправили в моєму паспорті національність. Я ж бо українець, а не росіянин, як там помилково зазначено.

— Дивно, що ви досі не помітили такої прикрої помилки, — зауважив я.

— Хе-хе! А ви на мене гніваєтесь? Я розумію, ви маєте рацію. Вам здавалось, що я співчував совладі. Ні, мені дорогі національні справи України. Ось прочитайте мою заяву до міської управи.

І Мартинов дав мені два аркуші густо списаного паперу. Це було прохання прийняти його на якусь посаду до управи. Згадувались заслуги батька, що служив за Центральної Ради і був розстріляний большевиками.

— Як же ви, маючи мученика-батька, що вмер за ідею, пішли в комсомол?

— Знаєте, жити хотілось. Схибив трохи...

— Ну, припустимо, що вами керували тут шкурні інтереси. Але ви добивались своєї мети, пригнічуючи інших. До речі, ви ж відступили з Києва, як ви опинилися знову тут?

— Як ви знаєте, армію червоних розбили. Хто не мав документів — потрапив у полон. Але у мене всі документи цілі...

Відповідаючи мені, він солодко усміхається і по-собачому зазирає в вічі.

— Ви не гнівайтесь на мене. Я людина нейтральна. Як мені казали, так я і робив. Але, клянусь вам, я сам весь час відчував, що роблю проти свого сумління. Тепер я гірко каюсь. Як ви гадаєте, чи не написати мені листа до газети, де я визнав би свої помилки?

Почуття огиди та роздратування сповнювало мене, а Мартинов тів далі:

— А ви дуже за цей час схудли. Погано харчуєтесь, мабуть? Так, ми всі зараз несемо жертви. Правда, я зайняв жидівську квартиру. Трохи барахла, що було мені зайве, виміняв на харчі. Прийдіть до мене, я радо з вами поділюсь.

— Ні! Краще, як у вас є щось зайве, однесіть до Червоного Хреста. Адже багато людей потребують допомоги.

— Маєте рацію. У мене, справді, є дещо зайве. Селяни не хочуть за деякі речі нічого давати: старе, кажуть. Сьогодні ж віднесу.

І додав:

— Ех, швидше б життя налагоджувалось. Зараз нам, українцям, всюди шлях. Треба швидше нести заяву, може дістану якусь посаду. А в тому, що я робив раніше, — дуже каюсь. Большевики здавались такими міцними. Якби знаття! Так ви зайдете до мене?

— Добродію Мартинов, мені у вас нічого робити...

Я з огидою відійшов від нього.

Мартинов мого обурення не розумів.

Панове, як ви гадаєте, чи можемо вірити Мартинову? Чи гідний він займати якусь державну посаду? І чи ж тільки один такий Мартинов?

Кость СМАГА.

ПАМ'ЯТНИК ХРЕЩЕННЯ

В глибині балки, внизу Володимирської гірки бетонові сходи ведуть до пам'ятника у вигляді мальовничої колони, що вгорі завершується банькою і хрестом. Долішня частина колони — на квадратових рустах. Весь низ монумента зроблений у вигляді квадратового павільйону, підпертого по боках рустованими піварками, вони вгорі утворюють наче поміст з балюстрадою; всередині міститься басейн з водою. Цей монумент поставив 1802 р. київський магістрат.

Монумент поставлено над джерелом, що текло з гори, де нібито, як переказує легенда, Володимир хрестив своїх синів. Цей мальовничий куточок з оточеною схилами гори й тополями колоною здавна приваблював кожного.

коліщин,—папір, задрукований по-українському, приблизно наближається до поняття етнографічної справедливості. Не сміємо, одначе, при тому спускати з ока те, що цей папір, всупереч впертню ворожої ідеології, продукував у більшості те, що Хвильовий звав просвітянщиною. Книжок з вищих галузей науки, що є спеціяльними в творенні нової культури, видавалось дуже мало». Всі ці речі друкувались по-російському. Ще по-українському міг піти, наприклад, підручник анатомії для санітарок, але університетські підручники вже мусили конче виходити по-російському. Так само з літературою технічною, правничою, так само з працями з теорії літератури і т. д. Коли не можна було, щоб ВУАН видавала свої праці не по-українському й не на українські теми, то її розтрощено й напхано туди жидків. Не можемо навіть дуже цьому дивуватись, бо тут червоні володарі з Кремля, що почали ставити пам'ятник Петрові I, лише гідно продовжували русифікаторську акцію царського уряду. І дозволення української мови тут лише допоміжний засіб до русифікації.

Коли Совєти геніально знищили українську культуру, то чого їм було боятися української мови? Адже людина, що читала по-українському лише бездарні віршилища на честь Сталіна, цілком натурально пятнулася до Єсеніна по-російському. І цей психологічний момент большевики прекрасно зрозуміли і його пишком-тишком використовували. Всі так думали, як Горький, лише не говорили. Він запротестував проти перекладу його творів на українську мову, бо то, мовляв, не самостійна мова, а український нарід не нарід, а куна дядьків, а ті, що цікавляться його творами, розуміють по-російському. Але зведення української мови до такої ролі — було ще замало для большевиків. Вони посувались далі. Коли українська мова стала політичним засобом для комуністичної пропаганди, а не повновартною цінністю українського народу, то чому ж не почати працювати над дальшим етапом цього процесу, а саме — над замиканням української мови.

За цю справу взялись вони здалека, поволі, але дуже планово та систематично. Найперше, створено теорію: коли, мовляв, всі народи мають з часом злитися в одне безклясове інтернаціональне суспільство, то те саме мусить статися і з мовами. Мусить постати одна мова. Це лише буржуазна, мовляв, наука обертає кота хвостом, коли каже, що згідно з усіма законами природи з одної, наприклад, індоєвропейської, прамови розвинулись різні европейські мови, дедалі більш різнячись. Це з обертання піраміди догори ногами. І це буржуазний забобон. Комунізм поставить піраміду на своє місце. І мови всі зіллються в одну. Тому, що занадто смішно було слухати такі оповідання, большевики перейшли від слів до діла й викрили націоналізм в мові, як новий спосіб шкідництва, що збільшує прірву між мовами й народами. Бо й справді, чи не жовтоблакитний це націоналізм і класова ненависть, коли хтось каже, приміром, криза, в той час, як в Москві, де є і Кремль і мавзолей Леніна, кажуть кризис. Чи не є це тенденція відірвати Україну від Советського Союзу і кинути її на поталу капіталістичним гієнам, коли хтось каже шафа, а не як у Ленінграді шкаф.

Ось так то утотожнено бриніння багатьох слів в мовах українській та російській. Але ж були й терміни, так би мовити затверджені урядово для однієї мови один, для другої другий, їй властивий. Наприклад, колхоз і колгосп. Отже, є українське слово для цієї всіма українськими селянами проклятої інституції. Але для большевиків це «всьо равно». І тому майже скрізь вони завели «колхози», а не «колгоспи». Та, очевидно, й пам мала різниця, як зветься знаряддя нищення, як все одно, чи бути застріленим з нагана чи з кольта.

Русифікація — це система. І сягнула вона не лише до мови й культури, але й до політичної думки. Був проект розібрати Київську Софію, але церкву Василя Блаженного в Москві відновлено як пам'ятник «русской архітектури». Як не нищено всі імперіалізми, як не будовано Української Радянської Соціалістичної Республіки, але ставлено пам'ятники і Петрові I, а Мазепа був зрадником. Царський уряд крав нам нашу Київську державу, як від віків свою, російську. Гляньте в підручники історії і побачите, що завжди була Київська Русь і Московська Русь, а єдина «русская земля» поділялась на землі українські, білоруські і великоруські. Кожний советський підручник скаже, що три Русі становлять нерозривну цілість, а що замість Малоросії говориться Україна — це вже нікому не шкодить й не помагає. Кожна історична праця так само величає Переяслав, як і чорносотенець Іловайський, що так само підкреслює її як незвичайно радісну спробу прилучення України до Москви. Недарма ж пишеться — історія СССР. СССР — це цілість, як єдина, неділима Россія, а що це советская Россія, — це вже не має засадничого (принципового) значення. Адже тепер, в 1941 році, ведеться, як казав Молотов, «вторая отечественная война», як перша велась 1812 року, коли Росія була загрожена. І на це спрямована пропаганда, на це спрямовані зусилля НКВД — в ім'я цього мають кривавитися всі народи, що їх поневолила червона Москва.

Ось найглибший сенс і мета русифікації.

Олег ШТУЛЬ.

Хроніка

ПІДПРИЄМСТВО ДІЄ

Майже в останню годину втечі большевиків з Києва до маленького заводу на Куренівці на автомобілях під'їхала чимала зграя енкаведистів.

— Давайте будемо нищити верстати, трансмісії і що там у вас є! — запропонували вони робітникам та керівникам підприємства.

— Вже пізно, тількищо вивезли за міст... — відповіли їм.

— А готові вироби є?

— Нема, всі в Дніпрі плавають.

— От молодці, одразу видно добрих патріотів, — навіть похвалили енкаведисти.

Першого ж дня після звільнення Києва від московських загарбників на заводі зібрались майже всі працівники. Роботи їм вистачило. Взявши в руки заступи, почали звільняти від землі заздалегідь старанно закопане устаткування та готову продукцію.

Тепер завод бджільницького реманенту та лабораторного устаткування вже працює.

Перше замовлення на виготовлення господарських відер завод одержав від споживчої спілки Шевченківського району. Підприємство приступило до складання угод з державними, кооперативними організаціями та приватними особами. Найближчим часом вироблятимуть кузови воскотопок, кормушки Міллера й рамочні, крім того, відра, паркінні вози, прялки і т. ін.

„ВІДРОДЖЕННЯ"

Таку назву має щойно утворене споживче кооперативне товариство Володимирського району м. Києва. За короткий час до нового кооперативу вступило 6.591 пайовик, які сплатили 677.730 крб. вступних та пайових внесків.

У районі вже відкрито 14 крамниць. Всі вони розпочали торгівлю. Досі пайовикам відпущено різних товарів більше як на 150.000 крб.

Закуплено багато харчових продуктів у селах Васильківського та Тетіївського районів. Вже зараз до складів кооперативу почали завозити картоплю й борошно. Ближчими днями передбачено придбати крупи, городину та товщі.

Порядком допомоги сільським споживчим товариствам, кооператив «Відродження» продаватиме їм вози та лопати виробництва заводу сільськогосподарського машинобудування, розташованого на терені Володимирського району.

Про Будинок техніки в Києві

За зразком Німеччини, нам, українським інженерам та техні кам, слід подбати про створення в Києві Будинку техніки. В цьому закладі фахівці різних галузей промисловості матимуть змогу систематично розширювати свої знання, збагачуватись новими досягненнями світової науки й техніки.

Нам здається, що найкраще для цього підійде колишній Будинок оборони. В ньому є достатня кількість зручних кімнат для розміщення різних кабінетів; крім того в просторій залі можна систематично організовувати доповіді, лекції, концерти, вистави. Для щонайшвидшого створення Будинку техніки ми, інженерні працівники Києва, маємо докласти чимало зусиль. Потрібно, щоб кожний з нас дав для будинку кілька спеціальних книжок з власної бібліотеки. Те саме слід зробити й щодо різних технічних плакатів, схем, діаграм.

На заводах та фабриках є чимало моделей устаткування — їх теж варто віддати до Будинку техніки.

Таким чином, власними силами ми зможемо устаткувати кабінети будинку до одержання нових моделей, книжок і т. ін.

Будинок техніки — це своєрідний університет вищих технічних знань й одночасно клуб та місце відпочинку.

Чим швидше його буде організовано, тим краще.

УКРАЇНСЬКА КООПЕРАТИВНА СПІЛКА ГІРНИКІВ

Величезні поклади різних корисних копалин, що є по Україні, зараз не використовуються.

Для відновлення гірничої промисловості група київських професорів, інженерів та громадських діячів створила виробничу організацію — «Українську кооперативну спілку гірників».

Членами спілки можуть бути наукові працівники, інженери, техніки, службовці та робітники гірничої промисловості, які сплатять 100 крб. вступного та 1000 крб. пайового внеску.

Правління кооперації, очолюване інженером В. Ф. Поліщайком та професором К. В. Паньком, уже надіслало фахівців на Бучанську та Кодрінську розробки, щоб виявити, чи можна почати там видобуток торфу. Цими днями виїдуть також досвідчені інженери на Олександрійські та Звенигородські буровугільні шахти.

Надалі спілка, крім торфу та бурого вугілля, налагодить також видобуток кам'яного вугілля, графіту, вапняків, граніту та інших корисних копалин.

ВІДНОВЛЕННЯ ПРОМИСЛОВОСТІ

Київський термосний завод став до ладу. Розпочав працювати шкловдувний цех, який випускатиме різну апаратуру — термометри, апарати для цукроварень тощо. 3 листопада цех випустив з виробництва перші зразки продукції.

Зараз провадиться переустаткування заводу з тим, щоб ще в цьому році відновити роботу всіх цехів.

***

Працівники лікеро-горілчаного заводу м. Києва з ентузіазмом відбудовують своє частково зруйноване московськими большевиками підприємство. Ремонтують машини, казани, освітлення тощо.

Намічено збудування нового цеху ректифікації. Для цього цеху звозиться апаратура з інших заводів.

ОБ'ЯВА

Згідно з наказом шефа персоналу при Урядовому Комісарові Німеччини по м. Києву ПРОПОНУЄТЬСЯ ВСІМ КЕРІВНИКАМ УСТАНОВ, ПІДПРИЄМСТВ, ФАБРИК та ЗАВОДІВ м. Києва та його околиць у зоні радіусом 30 клм.:

1. Подати негайно до канцелярії шефа (вул. Короленка, 56, другий поверх, кімн. 29) адреси своїх установ, підприємств, фабрик та заводів.

2. Відрядити негайно до канцелярії шефа свого співробітника, що відає кадрами.

ПОПЕРЕДЖАЄМО, ЩО НЕПОДАННЯ ЦИХ ВІДОМОСТЕЙ БУДЕ ВВАЖАТИСЯ ЯК УТАЄННЯ.

Термін виконання — 10 листопада 1941 р.

Начальник канцелярії САВЧЕНКО.

5.XI.1941 р.

ОГОЛОШЕННЯ

Спостерігаються випадки, що деякі мешканці м. Києва та його околиць не виконують наказу Німецького Військового Командування про затемнення своїх помешкань в установлені години.

Попереджаю, що в разі виявлення випадків порушення наказу про затемнення приміщень ВИННИХ У ТОМУ ОСІБ БУДЕ ПОКАРАНО ЗА ЗАКОНОМ ВІЙСЬКОВОГО ЧАСУ.

Кербуди та двірники-будинків зобов'язані негайно повідомляти відповідні органи поліції про всіх мешканців, які не затемнюють своїх приміщень.

7.XI—1941 р. **Голова м. Києва В. БАГАЗІЙ.**

ПОСТАНОВА ч. 35 КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ УПРАВИ ПРО ЗБЕРЕЖЕННЯ КНИЖКОВИХ ФОНДІВ

Щоб зберегти книжкові фонди, Київська міська управа ухвалює:

§ 1.

Через райжитлоуправи запропонувати всім керівникам будинків м. Києва та його околиць в 3-денний строк взяти на облік усі бібліотеки, що залишились у жидівських помешканнях, та скласти відомості за таким змістом:

№№ п.	Прізвище колишнього власника помешкання	Адреса	Загальна характеристика бібліотеки за змістом: белетристика, право тощо	Кількість книжок

§ 2.

В разі, коли приміщення зайняте новими пожильцями, бібліотеки залишити на зберігання зазначеним пожильцям, оформлюючи здачу відповідним актом.

§ 3.

Вищезазначені відомості та акти негайно передати до правничого відділу Київської міської управи.

ГОЛОВА МІСЬКОЇ УПРАВИ.

ПОСТАНОВА ч. 66 КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ УПРАВИ 29 жовтня 1941 року ПРО ВИЛОВЛЕННЯ БЕЗХАЗЯЙНИХ СОБАК

У розвиток та доповнення постанови ч. 32 від 17 жовтня 1941 р. «Про боротьбу зі сказом хатніх тварин», Київська міська управа ухвалює:

1. Зобов'язати всіх власників собак в м. Києві та його околицях зареєструвати своїх собак та одержані реєстраційні номерні ознаки прикріпити до ошийників собак.

2. Реєстраційний збір за кожну одержану номерну ознаку встановити в розмірі 3 крб.

3. Проведення реєстрації собак покласти на контору очищення міста відділу міських підприємств міської управи.

4. Реєстрацію собак провести на протязі з 1 по 10 листопада ц. р. одночасно по всіх районах міста в приміщеннях районових управ.

Головам районових управ відвести для реєстраторів контори очищення міста відповідні місця в приміщеннях управ.

5. Зобов'язати контору очищення міста, з закінченням реєстрації собак, себто з 10 листопада ц. р., розпочати систематичне виловлення безхазяйних собак, їх знищення та утилізацію відходів з додержанням відповідних господарських вимог та санітарно-гігієнічних правил.

6. Знищення тих виловлених собак, що являють з себе певну цінність (мисливські, породисті собаки) проводити через три дні після їх вилову.

В разі явки за собаками власників останніх в пункт передержання собак, що міститься на терені Утильзаводу на Деміївці, таких собак повертати власникам зі стягненням від останніх штрафу в розмірі 25 крб. за недодержання цієї постанови та вартості утримання собак за три дні.

7. Підозрілих щодо сказу собак та кішок власники мають приставляти для ізоляції та дослідження до ізолятора контори очищення міста, розташованого на терені Утильзаводу на Деміївці.

Голова міської управи В. БАГАЗІЙ.

У м. Києві, на Бульварно-Кудрявській, 24
(ВХІД З ЛІВОГО КРИЛА)

РОЗПОЧАЛА РОБОТУ ФАБРИКА

виготовлення печаток, штампів та інших гумових виробів, а також металевих печаток.

ЗАМОВЛЕННЯ НА ВИГОТОВЛЕННЯ ПРОДУКЦІЇ приймаються від установ, підприємств, організацій, торговельних закладів та приватних осіб.

ТЕКСТИ ЗАМОВЛЕНЬ ТРЕБА ПИСАТИ ЧІТКО І ЯСНО.
ДО ЗАМОВЛЕНЬ ТРЕБА ДОДАВАТИ ЗГОДУ ВІД СВОЄЇ ВИЩОЇ УСТАНОВИ І ВІДБИТКИ СТАРИХ ПЕЧАТОК ТА ШТАМПІВ.
ПРИ ОДЕРЖАННІ НОВИХ ПЕЧАТОК ТА ШТАМПІВ СТАРІ ЗДАВАТИ НА ФАБРИКУ ОБОВ'ЯЗКОВО.
ПРИЙМАННЯ ЗАМОВЛЕНЬ ВІД 9 ДО 15 ГОД.

Видавництво „УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО".

КИЇВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МУЗИЧНИЙ КОМБІНАТ

Київ, Жилянська, 23 і 24.

ПРИЙМАЄ ВІД УСТАНОВ, ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ПРИВАТНИХ ОСІБ У РЕМОНТ МУЗИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ:

піаніно, духові, смичкові (скрипки, віолончелі), струнні (гітари, балалайки, мандоліни, домри), баяни та гармонії.

Ремонт виконують висококваліфіковані робітники терміново та якісно.

ДИРЕКЦІЯ.

КЛІНІЧНА ШКІРНО-ВЕНЕРОЛОГІЧНА ЛІКАРНЯ ТА ВЕНДИСПАНСЕР (вул. Саксаганського, 72) приймають амбулаторних і стаціонарних хворих щодня від 10 до 16 год.

ДИРЕКЦІЯ

ДРУКАРСЬКУ МАШИНКУ з латиницьким шрифтом купить Відділ преси. З пропозиціями звертатися на адресу: Бульварно-Кудрявська, 24, 2-й поверх, кімн. 1.

ПРИЙМАЮ НА КУРСИ крою та шиття за системою Петербурзького швацького технікуму. Забезпечую спеціальними лінійками для рисунків. Адреса: Костянтинівська, 27, кв. 8, 3 поверх. Про умови довідатись від 10 год. ранку до 2 год. дня. Викладачка Семенова.

ТИХ, хто знає про місце перебування колись або тепер ЦЕРКЕВИЧА Євгена з Острога на Волині, який сидів останнім часом в київській тюрмі, просять подати відомості до редакції газети «Українське слово» В. Янчарові.

ШУКАЄ РОБОТУ літня особа, може шити, доглядати дітей, вести господарство, кухню: згодна на виїзд. Адреса: Печерськ, Старо-Наводницька, 17, кв. 1. Медерська.

ДО НАСЕЛЕННЯ м. КИЄВА

СЕКЦІЯ ПОБУТОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

доводить до відома населення, що ЛАЗНІ: Центральна, Караваївська та Галицька БУДУТЬ ПРАЦЮВАТИ Й НЕДІЛЯМИ.

НЕ БУДУТЬ ПРАЦЮВАТИ: Караваївська — понеділками, Центральна—вівторками, Галицька—середами.

СЕКЦІЯ ПОБУТОВИХ ПІДПРИЄМСТВ.

Редакція залишає за собою право виправляти рукописи. Невикористані рукописи не повертаються. Редактор приймає від 10 до 12 години.

За редакцію відповідає Іван РОГАЧ. U1 Друкарня — Бульварно-Кудрявська, 24.